

بررسی نقش آموزش و پرورش و مدارس در آموزش و ترویج مطالعه و کتاب‌خوانی بین دانش‌آموزان

مصیب سامانیان
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد بجنورد
و دانشجوی دوره دکتری کتابداری

روی همین واژه استوار شده است و کادر آموزشی به جز این وظیفه‌ای دیگر برای خود احساس نمی‌کند اما واژه دوم که تربیت یا Education است، در لغت‌نامه دهخدا به معنی پروراندن و پروردن معنی شده است که در حال حاضر آموزش و پرورش معادل Education در سطح ادبیات بین‌المللی مطرح می‌شود که تعریف ارائه شده از تعلیم و تربیت هم عبارت است از علمی که از طریق فرد دیگر و مخصوصاً از سوی بزرگسال روی خردسال یا از طرف نسل بالغ بر روی نسل نابالغ اجرا می‌شود.

واژه آموزش و پرورش ترکیبی است از دو واژه آموزش یا تعلیم Instruction که به معنی بیاموختن، بی‌آگاهانیدن، آموختن، آگاهانیدن در لغت‌نامه دهخدا آمده است. آموزش از نوع انتقال معلومات است از شخصی به اشخاصی یا شخص دیگر و در حقیقت کوششی است که معلم برای انتقال معلوماتی خاص به شاگردان خود بکار می‌برد و پس از انتقال معلومات کار تمام شده تلقی می‌گردد یعنی آموزش یا تعلیم یک جریان مقطعی است و نمی‌تواند مداوم و مستمر باشد که متأسفانه احساس می‌شود که آموزش و پرورش فقط بیشتر بر

قرار می‌گیرد و در همه امور کشور تأثیر می‌گذارد در ایجاد علاقه و عادت به مطالعه نیز بسیار مؤثر است.

اهداف تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران

براساس آیه شریفه «و ما خلقت الجن و الانس الا لیمبدون» هدف آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران پرورش عبد صالح است که هدف غایی آموزش و پرورش کشور می‌باشد و برای تحقق این آرمان اهداف زیر مورد توجه است:

- ۱- هدفهای اعتقادی و اخلاقی که دارای ۵ بند است.
- ۲- اهداف فرهنگی و پرورشی که دارای ۳ بند است.
- ۳- اهداف علمی و آموزشی که دارای ۶ بند است.
- ۴- اهداف فرهنگی و هنری که دارای ۵ بند است.
- ۵- اهداف اجتماعی که دارای ۹ بند است.
- ۶- اهداف سیاسی و نظامی که دارای ۶ بند است.
- ۷- اهداف اقتصادی که دارای ۷ بند است.

در هدفهای فرهنگی زمینه‌های مورد توجه عبارتند از:

- ۱- شناخت و پذیرش فرهنگ اسلامی و تلاش در راه حفظ و نشر و گسترش آن ...
- ۲- پرورش نیروی اندیشه و تفکر کسب و اشاعه علم تقویت روح علمی، بکار بردن علم در عمل و توأم کردن دانش و فن به گونه‌ای که ذهن و فکر و اعضا همزمان و متعادل پرورش یابند ...
- حفظ و گسترش میدانهای ارزشمند ادبی و ... تشویق و ترغیب افراد به پژوهش و ابداع و ابتکار و استفاده از علوم و فنون و تجربیات مفید دیگران با تأکید بر استقلال فرهنگی و ایجاد عادت به تعلیم و تعلم مداوم جهت رشد و تعالی مستمر فرد و جامعه.

مسلماً برای رسیدن به این اهداف فرهنگی باید کتابخانه‌ای مجهز در محیط مدرسه وجود داشته باشد تا کودکان بتوانند در تمام زمینه‌ها رشد و تعالی یابند و با توجه به این که خود شناخت دارای مراحل (۱- مطالعه ۲- مقایسه ۳- ترجیح ۴- انتخاب ۵- عمل یا بکار بستن) است و اولین مرحله مطالعه است که وجود کتابخانه‌های آموزشی تحقق اهداف مورد نظر آموزش و پرورش را ضرورت می‌بخشد در اینجا اصول و بندهایی از بخشنامه‌ها که مستقیماً به کتابخانه

آموزش و پرورش مجموعه‌ای از ارزش‌هاست و برنامه‌های آموزش یا دارای ارزش علمی‌اند و یا واجد ارزش‌های عملی، هنری و اخلاقی هستند، بوسیله همین ارزش‌هاست که تمام فعالیت‌های آموزش و پرورش مورد سنجش قرار می‌گیرند و ارزش عبارت است از: قدر و قیمتی که انسان برای اندیشه‌ها و امور و اشیاء پیرامون خود قایل است (Axió).

نهاد اولیه تعلیم و تربیت خانواده است: در اینجاست که ارزش‌ها چه مستقیم و چه غیرمستقیم از طریق پدر و مادر و سایر افراد بزرگسال خانواده به فرد انتقال می‌یابند و تحقیق نشان داده است محیط خانواده و اجتماع در ایجاد علاقه و عادت به مطالعه نقش اساسی دارد، اگر پدر و مادر اهل مطالعه باشند و کودک همواره در محیط خانواده کتابهای مختلف ببیند، از ۲ سالگی به کتاب روی می‌آورد و سعی دارد آن را ورق بزند و به تماشای تصاویر کتاب و روزنامه رغبت نشان می‌دهد، بدون آن که کسی برای راهنمایی او اقدام خاصی به عمل بیاورد، سپس مدرسه که در اصل نماینده نظام آموزش و پرورش یک جامعه است که مکان اجرای فلسفه آموزش و پرورش یک کشور است از طریق روش تدریس و نحوه کار معلم در ایجاد عادت به مطالعه نقش مهمی را برعهده بگیرند و از طریق مدرسه ارزش‌هایی که در جامعه هستند و هم برای فرد مفیدند و هم برای جامعه به فرد القاء می‌کنند. مدرسه و جامعه با کمک خانواده می‌کوشند ارزش‌های موجود و قابل قبول را از راه تعلیم و تربیت به کودکان تلقین کنند تا بدین وسیله هم فرد و هم جامعه از آنها بهره‌مند گردند و عموماً فراگیری ارزش‌های آموزشی از طریق تصمیمات رسمی و یادگیری ارزش‌های تربیتی بیشتر از راه مشاهده، تقلید و شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی صورت می‌گیرد، گرچه این نوع ارزش‌ها به طریق نوشتاری نیز به کودکان و نوجوانان القاء می‌شود، به طور کلی اساس هر نوع یادگیری مبتنی بر تقویت و پاداش و فرهنگی بشمار می‌رود، نظام آموزش یک کشور تنها دوره تعلیمات عمومی را در بر نمی‌گیرد، بلکه آموزش قبل از دبستان تا سنین بزرگسالی و اخذ مدارک علمی و فنی مختلف و حتی دوره‌های آموزش پس از آن را نیز شامل می‌شود، نظام آموزشی عبارت است از آموزش مداوم همه افراد اجتماع و فلسفه‌ای که مبنای این نظام

آموزشگاهی داشته‌اند مورد بررسی قرار می‌گیرد و قبل از پرداختن به اصول به طور مختصر مطالبی درباره کتابخانه‌های آموزشگاهی از نظر جایگاه و وضعیت آن در جهان و ایران اشاراتی می‌گردد.

برای رسیدن به رشد و شکوفایی علمی، فرهنگی و اقتصادی، هیچ راهی به جز گسترش فرهنگ و ایجاد عادت همگانی مطالعات مستمر و هدفمند وجود ندارد و قبل از آموزش رسمی، والدین باید به اهمیت قضیه متوجه باشند و باید توجه داشت آموختن سواد به دانش‌آموز، با این وصف که او سائها در چارچوب آموزش رسمی زندانی باشد و با زجر و شکنجه و هراس شعر و تاریخ از حفظ کند و فرمولهای نامأنوس به خاطر بسپارد، انسان خردمند به بار نمی‌آورد، به خاطر این که در این نوع آموزش خواندن و اندیشیدن مستقل در کار نبوده است و به غیر از کتاب درسی و جزوه کتاب و کتابخانه‌ای در اختیار نداشته‌اند. سوادآموزی با شناخت الفبا و کلمه‌ها به پایان نمی‌رسد با آن آغاز می‌شود، در مدارس کتابخانه‌ها می‌توانند بر پیشرفت فکری و فرهنگی و حتی سیاسی کودک تأثیر عمیق داشته باشند در این مرحله است که فرد به سادگی می‌آموزد که کتاب و کتابخانه را برای فراگیری واقعی به منظور افزایش توان فکری و اعتلا و ابتکار و خلاقیت خود بکار بندد به نحوی که پس از ترک مدرسه در دام کم‌سوادی نیفتند.

وضعیت موجود کتابخانه‌های آموزشگاهی از لحاظ کمی و کیفی اصلاً مطلوب نیست و متأسفانه همیشه بدترین مکانها که کاربرد آموزشی نداشته باشند مثل زیرراه‌پله‌ها، کنار آبدارخانه به کتابخانه اختصاص می‌یابد که در آن نیز همیشه بسته است به خاطر این که کتابداری وجود ندارد.

متوسط کتابخانه‌های آموزشگاهی کشور ۵/۶ مترمربع است و این رقم در دبستانها ۲/۷ مترمربع است و فقط در ۲/۲ مدارس کشور کتابدار مسؤل کتابخانه است.

میزان بودجه سرانه کتابخانه در یک سال در امر کتابخانه که بیشترین تأمین‌کننده آن نیز اولیاء بوده‌اند در دبستانها ۷/۴۳ و در راهنمایی ۲۰/۸۸ ریال بوده و این رقم در مدارس روستایی ۴/۹۱ ریال بوده است و این در حالی است که در دو دهه پیش میزان سرانه در مدارس ابتدایی ژاپن ۲/۳ دلار متوسط بودجه سالانه مدارس راهنمایی و ابتدایی ۱۰۰۰ دلار

و دبیرستانها ۴۵۰۰ دلار بوده است. کشور نروژ با همکاری کتابخانه‌های عمومی با آموزشگاهی براساس یک برنامه‌ریزی اصولی متوسط ۱۶/۵ کتاب مطالعه شده در سال برای هر دانش‌آموز را به ۳۶/۳ کتاب افزایش داد و در مجموع میزان استفاده از کتاب ۵۰ درصد بین دانش‌آموزان بیشتر شده است و از سایر کشورها می‌توان به کوبا، چین، هلند، هند که برنامه‌های موفق در این زمینه داشته‌اند اشاره نمود در عین حال کتابخانه‌ها تنها مکانهایی هستند که در بر دارنده دانش مضبوط بشری هستند. و از سویی در این زمانه که مشخصه اصلی آن تولید انبوه اطلاعات است، تنها مکانی است که به جمع‌آوری، سازماندهی و اشاعه این اطلاعات در سطوح گوناگون می‌پردازند، این توانایی را دارند که وسیله‌ای مهم و کارآمد در امر یادگیری مستمر باشند و اصولی که مستقیماً در آنها نام کتابخانه قید شده عبارتند از:

بند ۸ از اصل ۶ در ارتباط با پرورش می‌گوید: «در معماری واحدهای آموزشی فضایی مناسب برای امور پرورشی باید در نظر گرفته شود مانند سالن اجتماعات جهت انجام امور تبلیغی، هنری، نمازخانه، کتابخانه، ...»

بند ۵ از اصل ۱۲ در ارتباط با تعلیم و تربیت مستمر و رفع کاستی‌های آموزشی «ظرفیت‌های آموزشی موسسات دینی و فرهنگی جامعه از قبیل مساجد، حسینیه‌ها، کتابخانه‌ها ... در جهت رفع کاستیها آموزشی و پرورشی افراد مورد استفاده قرار بگیرد».

در بند ۶ از اصل ۱۳ در ارتباط با توزیع عادلانه امکانات چنین آمده است: «ایجاد امکانات بسیار کمک آموزشی از قبیل کتابخانه، آزمایشگاه، ... و دسترسی مردم مناطق محروم به امکانات آموزشی لازم است».

در بند ۴ از اصل ۵۹ در ارتباط با، توجه به اوقات فراغت می‌خوانیم «فراهم نمودن فضا و تجهیزات لازم در مدرسه جهت اوقات فراغت شامل کتابخانه، نمایشگاه، ...»

و در بندهای ۱ در ارتباط با فضای آموزشی و پرورشی مرحله ارشاد و در بند ۳ از هدایت تحصیلی و شغلی در مرحله ارشاد و در بند (و) در ارتباط با ویژگیهای محتوی و برنامه‌های آموزشی و پرورشی دوران متوسطه به کتابخانه اشاره شده است.

در ۶ مورد از ۷ مورد ذکر شده به نحو خاصی به فضای

جلوترند» و همین عوامل باعث شده که میزان مطالعه در یک کشوری با پشتوانه غنی فرهنگی که پرورنده افرادی چون، خوارزمی، غزالی، سعدی، حافظ و ابن سینا، ... بوده در سال کمتر از ۲ دقیقه باشد. و به خاطر این است که ما عادت به مطالعه نداریم و در تعریف عادت به مطالعه روانشناسان گفته‌اند: یعنی تمایل به تکرار، چون در طول ۲۴ ساعت روزانه جایی برای مطالعه در زندگی ما وجود ندارد مسلماً عادت به مطالعه هرگز ایجاد نخواهد شد.

ذکر چند نکته در اینجا ضروری است با توجه به این که فلسفه آموزش و پرورش کشورمان بیشتر از فلسفه پراگماتیسم و لیبرالیسم تأثیر پذیرفته لذا مسؤلان امر باید بیشتر در اهداف آموزش و پرورش به اهداف مورد نظر این دو مکتب نیز توجه می‌نمودند، براساس مکتب پراگماتیسم که به روش حل مسئله است و به دو نکته در آموزش و پرورش توجه دارد:

الف) وقتی کودکی را مورد آموزش و پرورش قرار می‌دهیم، سعی می‌کنیم که معنای تجربه‌های او را در برابر اشیاء و امور مختلف به او بفهمانیم، از این رو وی به تدریج به معنی بسیاری از اعمالی که بر اثر تکرار کورکورانه آموخته است پی می‌برد.

ب) آموزش و پرورش باعث افزایش تسلط شخص بر اعمال و آزمایش‌های خود می‌شود، با کمی تأمل و دقت در اهداف آموزش و پرورش برای تحقق این اهداف بایستی امکان مطالعه فردی وجود داشته باشد که فرصت مطالعه فردی فقط در کتابخانه امکان‌پذیر است که متأسفانه ما فاقد آن هستیم و بایستی نظام آموزشی به گونه‌ای عمل نماید که در کنار افتتاح هر مکان آموزشی یک کتابخانه نیز افتتاح شود تا مطالعه جزئی از نظام آموزش رسمی منظور گردد.

هدف و منظور کتابخانه مدرسه، تقویت و پشتیبانی از کادر آموزشی مدرسه است که می‌تواند بوسیله تهیه وسایلی که از طریق آنها بتوان به اطلاعات مورد نیاز رسید و تشویق آنان (کادر آموزشی و کودکان) به استفاده از کتاب هم برای کسب دانش و هم به منظور سرگرمی و تفریح، حاصل شود. اگر هدف کتابخانه مدرسه ارائه خدمات آموزشی است باید قسمت مهمی از کار مدرسه شناخته شود و برنامه آموزشی مدرسه براساس نیازها طراحی شود تا کتابخانه بتواند نقش اصلی خود را ایفا نماید اما متأسفانه کتابداران در آموزش

کتابخانه توجه شده است اما هرگز به مسایلی چون پرورش نیروی انسانی (کتابدار) برای این کتابخانه‌ها، فراهم آوردن انواع موادی که باید در کتابخانه‌ها جای گیرد، رابطه دانش‌آموزان و آموزگاران با کتابخانه و کتابدار، مسئله مهمتر وظیفه و عملکرد کتابخانه در جریان آموزش به بوته فراموشی سپرده شده است در تمامی اصول و بندهای بعد پرورش بیشتر از کتابخانه مورد توجه بوده است و از بعد آموزشی و اطلاعاتی غفلت شده است به عبارت دیگر هنوز این نگرش که کتابخانه آموزشگاه مکانی برای وقت‌گذرانی است و در کل نظام آموزشی یک وظیفه جنبی دارد همچنان به قوت خود باقی است.

و با توجه به صراحت آیین‌نامه که سرانه کتاب برای هر دانش‌آموز ۵ جلد می‌باشد اکثر کتابخانه‌های مدارس فقر کتاب دارند که متأسفانه تا به امروز نیز این مورد تحقق نیافته است و جشنهای مختلف برای کتاب در این کشور برپا می‌شود اما هرگز کتابخانه‌های آموزشی تکمیل نشده‌اند و با توجه به اصول و بندهای کلیات نظام آموزش و پرورش هرگز کامل نخواهد شد مگر آن که به اشکالات وارده توجه جدی بشود. علاوه بر موارد فوق برنامه‌های درسی نیز به گونه‌ای است که تمام اوقات دانش‌آموز را پر می‌کند در صورت بودن کتابخانه مجال و فرصتی نیست که این دانش‌آموز بتواند از کتابخانه استفاده نماید و برداشت از تعلیم و تربیت مستمر بیشتر در بعد طولانی نمودن مدت تحصیل استفاده شده است نه توجه به افزایش اطلاعات روزمره که فرد خود را همیشه روزآمد نگه دارد.

علاوه بر این به قول هوشنگ ابرامی آموزش و پرورش از یک نظام ارباب و رعیتی برخوردار است، بدین معنی که فرض شده است که معلمان با سوادترین افرادند و معلم خوب معلمی است که بیشتر حفظ کرده باشد و بدون مراجعه به کتاب بتواند مطالب درسی را بیان نماید و اگر معلمی برای بیان مفاهیم درسی چندین جلد کتاب به همراه داشته باشد و به اصطلاح برای درک بیشتر مطالب درسی به آنها مراجعه نماید چنین معلمی را معلم بیسواد و بی‌تجربه می‌نامند لذا این مسایل باعث شده است تا در نظام فکری معلمان کتاب و کتابخانه جایگاهی نداشته باشد و به قول زنده یاد شریعتی «معلمان دانش‌آموزانی هستند که همیشه یک درس از سایرین

و پرورش به امور دفتری مشغول می‌شوند چرا که کتابخانه‌ای وجود ندارد که آنها بتوانند به فعالیت بپردازند.

در صورتی که کتابخانه‌ای در مدرسه وجود داشته باشد می‌تواند نقش‌های ذیل را ایفا نماید:

- کتابخانه مدرسه به عنوان مرکز اطلاعات: کتابخانه مدرسه می‌باید به عنوان یک مرکز که دانش‌آموزان اطلاعاتی را برای کمک به آنها، تهیه نماید و برای آنچه که در مدرسه برای پیشرفت‌های شخصی دانش‌آموزان مهم هستند تهیه نمایند.

- کتابخانه مدرسه به عنوان مرکز یادگیری: تحقیقات نشان داده است که مردم هنگامی که جریان یادگیری پیوسته باشد، بهتر می‌آموزند، هنگامی که مردم صرفاً می‌نشینند و چیزهایی می‌گویند آنها به طور مؤثر کمتر می‌آموزند از آن موقعی که برای خودشان اطلاعاتی پیدا می‌کنند، به این دلیل است که بعضی از مدارس معلمان را به برنامه‌ریزی و طراحی در کارشان تشویق می‌کنند تا دانش‌آموزان برای بدست آوردن اطلاعات از منابع استفاده نمایند.

- عادت استفاده از کتابخانه: هنگامی که جوانان رشد می‌کنند و مدرسه را ترک می‌کنند آنها می‌باید از نیازهایشان مطلع شوند و آموزششان را ادامه بدهند و احساس همبستگی در توانایی آنها در انجام آن وجود داشته باشد. اگر کتابخانه مدرسه به جوانان در پیدا کردن اطلاعات کمک کرده باشد آنها تشویق می‌شوند که به کتابخانه جهت استفاده بروند و در زندگی آینده خودشان حقایق و عقاید خودشان را پیدا کنند. و این کار حتی پس از اتمام تحصیلات رسمی آموزش و پرورش نیز ادامه خواهد داشت.

- خواندن برای سرگرمی: یکی از راههای استفاده درست از وقت، فرصت مطالعه در زمانهای مقتضی در زندگی است اگر مردم در عادت به مطالعه برای سرگرمی تا هنگامی که جوان هستند عادت نداشته باشند پیشرفتی نداشته باشند ممکن است دیگر فرصت را بدست نیاورند.

یک کتابخانه با تهیه کتابهای مختلف در موضوعات گوناگون باید دانش‌آموزان را آماده نماید، داستانها برای کودکان با ارزش هستند چون که خواننده ماجراهای لذتبخش هستند که آنها نمی‌توانند خودشان تجربه نمایند، تصویرهای احساسی و هیجان‌آمیز و نسبتهایی که هنرپیشگان در داستانها تجربه می‌کنند در راتهِ پیشرفت و تثبیت عقاید کودکان به آنها

کمک می‌کند.

- تقویت مهارتهای خواندن: یادگیری به خواندن ختم نمی‌شود، خواندن مهارتی است که با عمل و تکرار رشد می‌نماید در صورتی که تکرار نشود این عادت از بین خواهد رفت لذا تهیه کتابهای مناسب به تناسب گروه نسلی کودکان در مدارس می‌تواند سطح این مهارت را افزایش دهد.

- آگاهی از اخبار فرهنگی: پیشرفت و توسعه اطلاعات در گروه تولید اطلاعات و اخبار فرهنگی از جانب بزرگسالان است همه به این عقیده‌اند که دانش‌آموزان درباره فرهنگ و آداب و رسوم خانوادگی و تاریخ محلی خود را می‌دانند کاملاً درست است اما نکته‌ای که قابل توجه است این که نمی‌دانند چرا آنها را انجام می‌دهند و از طریق کتابها می‌توانند به این اخبار برسند یا این که کتابها این اخبار را برای آنها می‌توانند آماده نمایند.

شیوه‌های مختلف در علاقه‌مند ساختن کودکان به مطالعه:

اگر والدین عادت به مطالعه داشته باشند در سنین کودکی با تهیه کتابهای مناسب و قصه‌گویی برای کودکان می‌توانند آنها را از همان کودکی به مطالعه عادت دهند. یک معلم باید با چگونگی علاقه‌مند کردن شاگردان به مطالعه و برنامه‌ریزی این کار و چگونگی تطبیق آن با برنامه کلاسهای مختلف کاملاً آشنا باشد و همچنین شناخت نقش معلم و کتابدار در این زمینه و دانستن چگونگی تبدیل این علاقه به عادت و سپس به شوق و ایجاد همکاری بین خانواده و آموزشگاه و کتابخانه و تنظیم برنامه کار با کودکانی که یا کتاب نمی‌خوانند یا انحراف خواندن دارند، نکاتی هستند که معلم باید بداند در این زمینه نیز آموزش و پرورش باید از نظر کیفی پیش برود به شرط آن که معلمان خود را آموزگار یا Instruction تصور نفرمایند.

آنچه که استفاده هدفمند از کتاب و کتابخوانی را در نظام آموزشی به عنوان امری حیاتی در آورده است ضرورت‌های زیر است:

- ۱- خودآموزی، تأثیر عمیق و ماندنی‌تر در اذهان کودکان و نوجوانان دارد که بند ۱۱ از اهداف مرحله اساس چنین است «ایجاد عشق به خودآموزی و استفاده از کتاب و موانست با آن».

۳- نمایشگاه کتاب: برپایی نمایشگاه کتاب به مناسبت‌های مختلفی چون هفته معلم، روز جهانی کودک، روز دانش‌آموز، هفته کتاب، ... که می‌تواند باعث ایجاد علاقه و عادت به مطالعه گردد.

۴- بحث و گفتگو درباره کتاب و برپایی جلسات نقد کتاب در سر کلاس درس یا در محیط کتابخانه که باعث آگاهی دانش‌آموزان از کتابهای جدید خواهد شد.

۵- بازیها و مسابقات مربوط به کتاب: به منظور ترغیب و تشویق بیشتر به مطالعه، برگزاری مسابقات مختلف که سوالاتی از کتابهای خاص به مناسبت‌های مختلف که پیش می‌آیند مثل خلاصه کردن کتاب در زمینه‌های مختلف.

۶- روزهای خاص و برنامه‌های آن: با در نظر گرفتن زنگی به نام زنگ مطالعه در مدارس و تقویت این امر می‌تواند بسیار مفید باشد.

۷- نمایش فیلم و اسلاید و فیلم استریپ و نوارهای ویدئویی: برپایی شب شعره یا تشکیل انجمن‌های ادبی در محل کتابخانه آموزشگاه از جمله تمهیداتی است که می‌تواند دانش‌آموزان را به مطالعه تشویق نماید.

در نهایت: آموزشگاهی که مجهز به کتابخانه فعال نباشد در واقع نیمی از وظیفه آموزشی خود را انجام نمی‌دهد.

منابع و مأخذ

- ۱- آقایاری، خسرو. آشنایی با کتابخانه‌های آموزشگاهی. تهران، محبا، ۱۳۷۴.
- ۲- ابرامی، هوشنگ. کتاب و پدیده کم‌رشدی. تهران، مرکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۷۵.
- ۳- اسمیت، فلپ جی. فلسفه آموزش و پرورش، ترجمه سعید بهشتی، تهران، به نشر، ۱۳۷۳.
- ۴- ایمن، لیلی. گذری در ادبیات کودکان. شورای کتاب، ۱۳۵۷.
- ۵- بهمن‌آبادی، علیرضا. جایگاه کتابخانه‌های آموزشگاهی در نظام جدید آموزش و پرورش. پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- ۶- خسروی، فریبرز. سوادآموزی اطلاعاتی. فصلنامه کتاب، دوره هفتم، شماره اول، ۱۳۷۵.
- ۷- داورپناه، محمدرضا. بررسی نقش کتابخانه‌ای مدارس ابتدایی در تقویت آموزش و ایجاد عادت به مطالعه. فصلنامه کتابخانه سال ششم، شماره دوم، ۱۳۷۵.
- ۸- راسناکا، زونیا. تأثیر مدرسه بر خواندن، ترجمه ثریا قزل‌ایاغ. تهران، کتابخانه ملی، ۱۳۷۵.
- ۹- شعاری‌نژاد، علی‌اکبر. فلسفه آموزش و پرورش. تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۵.
- ۱۰- بقمبایی، جواد. کتابخانه‌های آموزشگاهی باید و نبایدها. روزنامه قدس، سال دهم شماره ۲۶۷۹ مورخه ۱۳۷۶/۱/۱۹.

11- Running A School Library: A handbook For Teacher - Librarians. Collin Ray. Published by Mecmilan education L T D Reprinted 1991.

۲- تأثیر آموزش‌های غیرمستقیم بیشتر از آموزش‌های مستقیم است که مؤکد این مسئله است که کودکان فعالیت‌های آموزشی را از طریق کتب درسی و فعالیت‌ها و ارزش‌های تربیتی را از راه تقلید، مشاهده و تجربه می‌آموزند که مطالعه و مراجعه به کتابخانه از نوع ارزش‌های اکتسابی است که کودک از راه تقلید و مشاهده و عمل اقدام به نهادینه ساختن این ارزش می‌نماید.

۳- محدودیت زمانی در نظام آموزش رسمی مانع از این است که تمامی نیازهای علمی متعلمین را بتوان برآورده ساخت.

۴- معلمین و مربیان با تمام توانایی‌های علمی به خاطر گسترش و رشد شعب مختلف علوم قادر به پاسخگویی همه نیازهای علمی مخاطبین خود نیستند.

۵- نیازهای متنوع و سلیقه‌های عدیده علمی، ادبی، هنری، ... دانش‌آموزان ایجاد می‌کند که کتابخانه‌های متنوع در آموزشگاه وجود داشته باشد.

۶- تقویت و پشتیبانی از کادر آموزشی مدرسه که از طریق تهیه کتب و نشریات امکان‌پذیر است.

می‌توان به شیوه‌های زیر دانش‌آموزان را به مطالعه علاقه‌مند نمود:

- ۱- داستان‌گویی و کتاب‌خوانی: هر که در خریدش ادب نکنند در بزرگی فلاح از او برخاست چوب تر را چنان که خواهی پیچ نشود خشک، جز به آتش راست مطالعه و عشق و علاقه نسبت به کتاب را از زمانی باید در کودکان ایجاد کرد که هنوز قادر به مطالعه نیستند و بهترین شیوه قصه‌گویی و قصه‌خوانی است که از طرف والدین در خانواده و در مهدهای کودک از طریق مربیان می‌تواند اجرا گردد.
- ۲- معرفی کتاب: معرفی کتابهای مناسب و مفید از طرف معلمان به تناسب موضوعات درسی و مکلف ساختن دانش‌آموزان به مطالعه آنها و خلاصه نمودن مطالب کتاب از شیوه‌هایی است که می‌تواند دانش‌آموزان را به مطالعه و کتاب‌خوانی عادت بدهد.